

S. Sayısı : 204

Türkiye Cümhuriyetile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilen havaî seyrüsefer mukavelenamesinin tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Nafia encümenleri mazbataları (1/835)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6]1790

24 - V - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 20 nisan 1937 tarihinde akid ve imza edilen havaî seyrüsefer mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 21 - V - 1937 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekâlet vekili

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe mazbatası

Bolu sayıyı Cemal Hüsnü Tarayın riyaseti altında Tahrana izam edilen Türk murahhas heyeti tarafından İran Hükûmetile yapılan müzakereler neticesinde 20 nisan 1937 tarihinde Tahranda bir havaî seyrüsefer mukavelenamesi akid ve imza edilmiştir.

Beynelmilî havaî seyrüsefer mukavelenameleri hükümlerine uygun olarak yapılan işbu mukavelename, iki taraf hava sefinelerinin, mürettebatının, yolcularının ve nakledecekleri eşyalarının iki taraf ülkesinde tâbi olacakları muamelelere dair ahkâmı ihtiva etmektedir.

İki taraf hava sefinelerinin yekdiğeri ülkesinde takib edecekleri hava yolu, ara ve son istasyonları iki tarafın alâkadar makamlarınca bilitilâf tesbit edileceğine dair ayrıca mukaveleye hususî hükümler konulmuştur.

Havaî posta müraselâtının iki taraf posta idareleriyle bilitilâf yapılacağı hususu dahi ayrıca tasrih edilmiştir.

İşbu mukavele beş sene müddetle aktedilmiştir.

Heyeti umumiyesi itibarile diğer Devletler arasında aktedilen mukavelenamelere mümâsil ahkâmı ihtiva etmekte bulunan işbu mukavelenamenin mevkiî tatbika vazı iki komşu memleket arasında teyemmünen mevcut bulunan dostluk münasebatının bir kat daha inkişafını ve bu seri nakil vasıtasının iki memleket halkı arasında sıkı temaslar teminine hadim olmak suretile biri birlerine karşı mütehalli buldukları kardeşlik bağlarının daha ziyade tarsinini mucib olacağı şübheden azadidir.

Ana hatları yukarıda mücmelen zikrolunan işbu mukavelenameyi Cümhuriyet Hükûmeti, Kamutayın yüksek tasvibine arzeder.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No. 1/835

Karar No. 31

27 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahrande 20 nisan 1937 tarihinde akid ve imza edilen havaî seyrüsefer mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanmış İcra Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 tarihli kararla Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası, Hariciye vekâleti Kâtibi umumî vekili Nebil Batı hazır olduğu halde, Encümenimizde tetkik ve müzakere edilmiş ve aynen kabul olunmuştur.

Havalesi mucibince Nafra Encümenine veril-

mek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ha. En. Rs. N.	M. M. N.	Kâtib
Antalya	Kastamonu	Kastamonu
Dr. C. Tunca	Ş. İlden	Ş. İlden
Niğde	Diyarbakir	Kars
Kâmil İrdelp	Z. M. Alsan	M. Akyüz
Kütahya	Diyarbakir	Bolu
H. R. Gürpınar	Dr. T. Öngören	H. C. Çambel
Erzurum		
P. Demirhan		

Nafra encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Nafra encümeni

Esas No. 1/835

Karar No. 17

28 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında 20 nisan 1937 tarihinde akid ve imza edilen havaî seyrüsefer nizamnamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Hariciye encümeni mazbatasile birlikte tetkik ve müzakere olundu.

Beynelmîlî hava seyrüsefer mukavelenameleri hükümlerine uygun olarak yapıldığı anlaşıl-

an mukavelenamenin tasdikını hedef tutan kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Meclisin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Nafra E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Kayseri	Manisa
A. S. İtter	A. H. Kalaç	O. Erçin
Afyon K.	Elâziz	Eskişehir
M. Gönenç	T. Z. Çiyiltepe	A. Özdemir
İzmir	Niğde	Kars
S. Epikmen	H. Mençi	B. Öngören

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında Tahrande 20 nisan 1937 tarihinde akid ve imza edilen havaî seyrüsefer mukavelesininin tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında Tahrande 20 nisan 1937 tarihinde akid ve imza edilen havaî seyrüsefer mukavelesininin kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanunun icrasına İcra

Vekilleri Heyeti memurdur.

21 - V - 1937

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>K. Özalp</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>S. Arıkan</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Bayar</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Rana Tarhan</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ VE İRAN DEVLETİ ŞEHİNŞAHİSİ ARASINDA HAVAİ SEYRÜSEFER MUKAVELENAMESİ

Türkiye Cümhur Reisi

Bir taraftan

Majeste İran Şehinşahı

Diğer taraftan

İki memleket arasında havaî seyrüsefer şartlarının tanzimi arzusu ile mütehassis olarak bir mukavele akdine karar vermişler ve bu hususta murahasaları olmak üzere:

Türkiye Cümhur Reisi

Sabık Vekil ve Cemiyeti Akvam nezdinde Daimî Murahhas, Büyük Millet Meclisinde Say-
lav Ekselans Cemal Hüsnü Tarayı ve Orta Elçi Ekselans Kemal Köprülüü

Majeste İran Şehinşahı

Hariciye Veziri Ekselans Enayetullah Samiy'yi tayin buyurmuşlardır.

Bu Murahhaslar usulüne muvafık ve müteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

İşbu mukavelename, munhasıran iki Âkid Tarafın Devlet dairelerine veya her iki Hükûmet tarafından ihdas edilen Devlet teşekküllerine mensub bulunub her iki memleket arasında bir havaî seyrüsefer temini ile mükellef sivil hava gemilerine tatbik olunur.

Madde — 2

İşbu mukavelenamenin 17 nci maddesinde musarrah hava hattının millî bir şirket tarafından işle-tilmesi iki Âkid Taraf arasında hususî bir anlaşma mevzuu olacaktır.

Madde — 3

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, sulh zamanında ve tam mütekabiliyet şartile, 1 nci maddede gösterilen diğer Devlet hava gemilerine, işbu mukavelenamede münderic şeraite riayet edilmek kaydile kendi ülkesi üzerinde, 17 nci maddeye tevfikân tayin edilecek noktalara kadar zarar vermeksizin geçmek serbestisini bahşeylemeği teahhüd eder.

Madde — 4

İşbu mukavelename mazmunu ile kastedilen hava gemisi, havada seyrüsefere mahsus ve ileri doğru sevkedici bir makine ile mücehhez aletlerdir.

Madde — 5

İki Âkid Taraftan her biri kendi ülkesi hududlarının hangi noktaları arasından uçulabileceğini tesbit edecektir. Hududu geçiş, iki Devlet arasında imza edilen hudud emniyeti mukavelenamesi hükümlerine tevfikân vaki olacaktır. Diğer Devletin ülkesi üzerinde havaî seyrüsefer edilirken hava gemileri bu Devlet tarafından tayin edilen hava yollarını takibe mecburdurlar. Kesifsiz fırtına, tipi, motör arızası, mücebir sebebler dolayısıyla bir hava gemisi mevzubahs yollardan saparsa, hava gemisi ve pilotları bu Devlette meri ahkâmı kanuniyeye tâbi tutulacaklardır.

Madde — 6

İki Yüksek Âkid Taraf, kendi ülkelerinin havasında seyrüsefer memnu bulunan kısımlarını yekdiğerine bildireceklerdir.

Madde — 7

Her Yüksek Âkid Taraf, istisnâî hallerde ve derhal tesirini göstermek üzere, kendi millî arzisi üzerinde hava seferlerini tahdid veya tamamen veya kısmen menetmek hakkını mahfuz tutar.

Madde — 8

Pilotun yedi ihtiyarında olmayan ve esbabı mücbire teşkil eden ahval - Kesifsiz, fırtına, tipi, motör arızası - dolayisile Âkid Taraflardan birinin memnu mntakası üzerine düşen bileümle hava gemileri mezkûr Tarafın havaî seyrüsefer için vazettiği imdad işaretini derhal vermeğe ve memnu mntakanın haricinde en yakın hava istasyonuna gecikmeden inmeğe mecbur olacaktır. Pilot, 18 nci maddenin ikinci fıkrası hükümlerine tevfikı harekete mecburdur.

Bu hallerde hava gemisi ile pilotları her memleketin buna mütedair kanunî hükümleri icabatına tabi tutulacaktır.

Madde — 9

Devletlerden birinin hava gemileri, tayfaları, yolcuları ve hamuleleri diğer Devletin ülkesinde, bu Devlette meri ahkâmı kanuniyeden mütevellid vecibelere ve bilhassa umumiyetle havaî seyrüsefer hakkındaki ahkâma, ruhsat şahadetnamelerine müteallik hükümlere ve bunlardan mada gümrük ve sair resimlere, ithal ve ihraç memnuiyetleri, eşhas ve eşya nakliyatı, emnü asayışı umumî hakkındaki hükümlere, kezalik sırhî nizamata ve pasaport hakkındaki mukarrerata tâbi tutulacakları gibi meri bulunan umumî mevzuattan mütevellid sair vecibelere de tâbi olacaklardır.

Madde — 10

Âkid Devletlerden birinin hava gemisinde bulunan mahrukat diğer Taraf ülkesine girerken gümrük rüsumu ve sair harçlardan muaf tutulacaktır. Bu tayyarelere mahsus yedek parçalar hakkında da aynı muamele cari olacaktır. Bununla beraber mahrukattan hiç bir miktarı bilâresim boşaltılmıyacaktır.

Madde — 11

Diğer Âkid Devletin hududlarını geçen her tayyare bu Devlet ülkesinin 17 nci maddeye tevfikan tesbit edilecek gümrük tayyare meydanına inmeğe mecburdur.

Madde — 12

Âkid Devletlerden birinin diğer Âkidin ülkesi üzerinde uçan hava gemileri, tabiiyetinde buldukları Devletin salâhiyettar makamları tarafından verilmiş bir gemi jurnal defterini, bir hava seyrüsefer ruhsatıyesini ve bir de tescil evrakını hâmil bulunacaklardır.

Hava gemileri uçuş esnasında teşhis edilebilmeleri için bariz alâmeti farikalar taşıyacaklardır.

Madde — 13

Mürettebatı teşkil eden eşhas, işbu mukaveleamenin 20 nci maddesi ikinci fıkrası hükümleri mahfuz kalmak üzere, Yüksek Âkid Taraflardan birinin tabiiyetini haiz olacak ve tayyarenin tâbi bulunduğu memlekette hava seyri için elzem olan bileümle vesaik hâmil bulunacaklardır.

Yüksek Âkid Taraflar, ülkeleri üzerinde lüzumlu olan vesaikın listesini yekdiğerlerine bildireceklerdir. Bundan başka mürettebatı teşkil eden eşhas, tabiiyet ve hüviyetlerini müsbit evrakı ve icab ediyorsa pasaportu hâmil olacaklardır.

Yolcular meri kanun ve nizamatın mecbur tuttuğu bileümle hüviyet varakalarını ve pasaportu hâmil olacaklardır.

Madde — 14

Bir memleketin diğ er memlekete eş has ve eş ya taşıyan hava gemileri aş ağıdaki vesika- ları hâmil olacaklardır:

1 - Yolcuların ad listesi.

2 -Nakledilen eş ya ve erzakın müfredat cetveli (manifestosu) ile mürsillerin etraflı beyan- nameleri.

Bütün bu nakliyat meri nizamata tâbidir. Mürettebatın yolda iaş esine mahsus yiyecekler her iki Tarafça, hava gemisinin gümrük tayyare meydanına iniş inde gümrük muayenesine tâbi tutulmak şartile, gümrük rüsumundan muaf olacaklardır.

Madde — 15

İki memleketin salâhiyettar makamları her hava gemisini hareketten evvel ve inişte mua- yene edecekler ve hâmil bulunmaları icab eden vesaikı tetkik eyliyeceklerdir.

Madde — 16

Posta irsalâtı, nakliyatı her iki memleketin posta idareleri arasında doğ rudan doğ ruya yapılacak hususî itilâflarla tanzim edilecektir.

Madde — 17

Gümrük tayyare meydanları, uğ rak tayyare meydanları, son hava meydanları, hava yol- ları ve rastlaş malar iki Tarafın salâhiyettar idareleri arasında iş bu mukavelenamenin me- riyete konulmasından en geç üç ay sonra bilitilâf tesbit ve tayin edilecektir.

Bununla beraber salâhiyettar idareler mevzubahis gümrük, uğ rak ve son tayyare meydan- larını, hava yollarını ve rastlaş maları icabında bilitilâf değı ştirebileceklerdir.

Bu tayyare meydanlarında istifade etmek imkânının, velevki muvakkat olsun, tahdidî diğ er Âkid Devlete derhal bildirilecektir.

Madde — 18

Yüksek Âkid Devletlerden birinin hava gemisinin diğ eri ülkesinde 17 nci maddede mevzubahs itilâf ile tayin ve tesbit edilecek hava meydanları haricinde yere inmesi memnudur.

Bu hava istasyonları haricinde mecburî iniş lerde, pilot en yakın mahallî memurları derhal haberdar edecek ve bunların vürüduna kadar mürettebat ve yolcuların azimetine, hava gemisi- nin naklettiğı bileümle eş yanın kaldırılmasına kendi mesuliyeti altında mümanaat eyliyecektir.

İki Devletin hava gemilerinin ihtiyarî veya mecburî inişte millî hava gemilerine yapılan ay- ni yardımlara hakları olacaktır.

Madde — 19

Âkid Taraflardan birinin hava gemileri meri nizamata tevfiikan inmeğ e mezun oldukları tay- yare meydanındaki servislerden istifade edebileceklerdir.

Muhtemel harçlar (iniş , ikamet harçları vesaire) ve hava servisinin iyi iş letilmesine müteallik hususat, icabı takdirinde, iki memleketin alâkadar daireleri tarafımdan bilitilâf tanzim ve tesbit edi- lecektir.

Madde — 20

Âkid memleketlerden birinde hava cevelânı için hava gemisine ve mürettebatına ita edilmiş olan ruhsatiye, berat ve lisanslar, diğ er memlekette, bunun tarafımdan aynı gaye ile verilen mümasil vesaik gibi muteber olacaktır.

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, kendi tebaasından birine diğer Âkidin verdiği ehliyetname ve ruhsatıyeleri, ülkesi hududu dahilinde ve havaları üzerinde cevelân için muteber tanınmamak hakkını haizdir.

Madde — 21

Yolda her türlü tahliyeler ve eşya atımlar yasaktır.

Madde — 22

Devletlerden her birinin ülkesi üzerinde radyo muhabere aletlerinin istimali bu Devletin salâhiyettar makamı tarafından bu babda ısdar edilmiş bulunan ahkâma tâbidir.

Bundan başka işbu cihazlar mürettebattan yalnız kendi memleketleri Hükûmeti tarafından verilmiş hususî izinameyi hâmil olanlar tarafından kullanılabilir.

Madde — 23

Hava gemilerine, mürettebatına ve yolcularına silâh, mühimmat, boğucu gazlar, patlayıcı maddeler ve posta güvercinleri taşımak memnudur.

Hava gemisinin tabiiyetini haiz bulunmadığı Âkid Tarafın ülkesi hududu içinde fotoğraf ve sinematograf cihazları ancak bu memlekette bu babda merî olması muhtemel nizamnamelere tevfikân naklolunabilir.

Madde — 24

Yüksek Âkid Taraflar kendi ülkeleri üzerinde hava seyrüseferini tanzim eden kanun ve nizamları müttekabilen yekdiğerine bildireceklerdir.

Madde — 25

İki Yüksek Âkid Taraf, işbu mukavelenamede istihdaf olunan yola aid olarak sicil defterine müttekaddem ay içinde yapılan kayıtlar ve tay muamelelerini mübeyyin cetvelleri her ay teati edeceklerdir.

Madde — 26

Her Âkid Devlet kendi ülkesinin iki noktası arasında yolcu ve eşyanın nakliyatı ticariyesini millî hava gemilerine hasrû tahsis etmek hakkını haiz olacaktır.

Madde — 27

İşbu mukavelename tasdik edilecek ve tasdik keyfiyeti diğer Tarafa nota ile tebliğ edilecektir. Son notanın tevdi tarihinden on beş gün sonra meriyete girecek ve beş sene müddet carî olacaktır. Bu müddetin inkızasından sonra Yüksek Âkid Taraflardan biri canibinden feshedilmediği müddetçe meri kalacak, işbu fesih keyfiyeti, tebliği tarihinden üç ay sonra hükmünü icra eyleyecektir.

Tasdiknameler mümkün mertebe süratle Ankarada teati edilecektir.

Yukarıdaki hususları tasdik etmek üzere Yüksek Âkid Tarafların Murahhasları işbu mukavelenamayı imza etmişlerdir.

Tahranda yirmi nisan bin dokuz yüz otuz yedi tarihinde fransızca olarak iki nüsha tanzim edilmiştir.

İmza :

Cemal Hüsnü Taray
Kemal Köprülü

Samiy